

Volum apărut sub egida

Societății de Științe Filologice din România, Filiala Covasna

Editat de: SC Pastel Impex SRL
Brașov, Str. Bisericii Române nr.53
e-mail: editurapastel@gmail.com
tel. 0733.04.32.63

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:
CORNEA, LUMINIȚA

Studii și articole literare / Luminița Cornea. -

Brașov : Pastel, 2014

ISBN 978-606-658-122-6

821.135.1-92

Membri ai familiei Cioflec implicați în activitatea culturală și didactică

Familia Cioflec provine din localitatea Comăna de Jos, județul Brașov, unde exista, la 1794, preotul Idomir Popovici, zis Cioflec. Fratele său, **Iacob Cioflec**, fost Popovici, a slujit ca preot în Araci, județul Covasna, între 1780-1826. **Iacob Cioflec** a avut trei copii: Rafira, căsătorită Colț; Gheorghe (1797-1866), preot în Araci între anii 1826-1866, a avut patru copii, dintre care primul, **Dimitrie** (1829-1891), altul, Alexandru, preot în Araci; **Aron Cioflec** (1803-1892), **bunicul scriitorului**, învățător și cântăreț bisericesc în Araci, a avut două căsătorii. Cu prima soție, Domnica Axente, a avut cinci copii. Cu a doua soție, Maria Grozea, a avut tot cinci copii: Maria, **Constantin**, **David**, Alexandru și o fată care a murit tânără.

Dimitrie Cioflec

Dimitrie Cioflec (1829-1891) a fost învățător la școala română ortodoxă din Satulung – Săcele, apoi la școlile românești din Brașov. Stimulat de atmosfera intelectuală a Brașovului celei de a doua jumătăți a sec. al XIX-lea, favorabilă folclorului, la îndemnul lui George Barițiu, Dimitrie Cioflec realizează prima colecție de folclor din Ardeal, imediat după apariția colecției de poezii populare a lui Vasile Alecsandri (1852). Culege folclor din satul natal Araci și din satele învecinate, fiind considerat un adevărat **folclorist**.

David Cioflec a avut șase copii, al doilea fiind **Remus**, care a devenit editor în perioada interbelică, conducând **Editura Remus Cioflec**, cu librării cunoscute în București, Brașov, Cluj, Timișoara. Editura Remus Cioflec a tipărit, pe lângă literatură română, importante cărți ale literaturii universale, cele mai multe pentru prima dată în românește; menționăm dintre acestea titlurile volumelor care se află în biblioteca Muzeului Național al Carpaților Răsăriteni: A. J. Croning, *Castelul pălărierului*, traducere de Jul. Giurgea, vol. II, ediția a IV-a, Editura Remus Cioflec, (1941); Francis Stuart, *Stăpânul din Baravore*, roman, traducere de Josefina Schiefer, Editura Remus Cioflec, (1943); Pearl S. Bruck, *Dinții balaurului*, traducere de Jul. Giurgea, ediția a IV-a, Editura Remus Cioflec, (1944); W. Somerset Maugham, *Spre ziuă*, traducere de Jul. Giurgea, ediția a II-a, Editura Remus Cioflec, (1946); W. Somerset Maugham, *Tăiș de briciu*, traducere de Jul. Giurgea, Editura Remus Cioflec (1946); Pearl S. Bruck, *Vânt de Răsărit: Vânt de la Apus*, traducere de Jul. Giurgea, ediția a VIII-a, Editura Remus Cioflec, (f.a.). Adăugăm și romanul lui Romulus Cioflec, *Pe urmele destinului – o goană în jur de sine însuși*, Editura Remus Cioflec, 1943.

Virgil Cioflec (1874-1948), prozator (volumul *Mălureni*) și critic de artă, născut la Gherășeni, județul Buzău, descindea, conform cercetărilor noastre actuale, din familia Cioflec, Araci, jud. Covasna. Îl menționăm în aceste rânduri tocmai pentru evitarea unor confuzii. Virgil Cioflec, valoros om de cultură și filantrop, și-a donat colecția de tablouri Universității din Cluj, punând bazele viitoarei galerii de artă românească a pinacotecii din localitate, a actualului muzeu de artă clujean. Pasiunea pentru pictură, prietenia cu pictorii N. Grigorescu și Șt. Luchian, tablourile din colecția proprie l-au ținut într-o permanentă legă-

tură cu mișcarea artistică. Celor doi mari pictori români le-a dedicat monografii: *Luchian* (1924) și *Grigorescu* (1925).

Părinții scriitorului Romulus Cioflec (1882-1955), cântărețul bisericesc Constantin Cioflec și soția sa Maria, născută Bucșa, au avut 13 copii, cu o diferență de 24 de ani între primul și ultimul născut (1). Dintre aceștia, cinci au murit prematur: Elena (1883-1886), Elena (1888-1888, șapte luni), Elena (1891-1892), Elena (1894-1897) și Octavian (1895-1896), iar o soră, Valeria (1897-1917), a murit la 20 de ani de febră tifoidă, în Siberia, în timpul calvarului familiei în Europa Răsăriteană și în Asia, din cauza urmărilor nefaste ale Primului Război Mondial în Transilvania. Valeria este prototipul personajului Silvia din romanul „*Pe urmele destinului*” (1943).

Primul născut, o fată, Maria, a rămas în sat, unde s-a căsătorit și și-a format o familie apreciată în comunitate. Prima ei fiică, **Maria** (din șase copii), s-a căsătorit cu fratele mitropolitului Nicolae Colan, având doi copii: **Horia Colan, academicianul** (n. 1926), care în prezent locuiește în Cluj-Napoca, și Steluța, căsătorită cu un cunoscut și important filolog, **Dimitrie Măcrea** (1907-1988).

Ultimii născuți, băieții Octavian (n. 1900) și Alecse (n. 1902), au rămas în Araci, unde și-au format familii, și au trăit până în deceniul al optulea al secolului XX. La aceștia se adaugă alți patru băieți: Constantin (1880-1978), Romulus (1882-1955), viitorul scriitor, Victor (1887-1972) și Silvestru (1889-1969). Scriitorul a locuit în Timișoara doar zece ani, între 1926-1936, fiind profesor la *Liceul German de Stat*. În schimb, frații lui și-au trăit cea mai mare parte a vieții în acest oraș.

Din cercetarea efectuată de noi, în august 2008, la Arhivele Statului Timiș, am constatat că această instituție nu deține arhiva *Liceului de Băieți „D. Loga”* din perioada interbelică,

unde au funcționat ca profesori frații Cioflec. În această situație, am studiat arhiva fostului *Liceu de Fete „Carmen Sylva”*, din perioada 1920-1939, în care am descoperit multe informații despre membrii familiei Cioflec stabiliți în Timișoara. Fondul arhivistic al acestei importante școli din epoca interbelică a fost predat târziu, în perioada comunistă, Arhivelor Statului de către Școala Normală „Eftimie Murgu”, care a moștenit vechea și impunătoarea clădire a Școlii de Fete „Carmen Sylva”. Așa se explică denumirea fondului arhivistic de Școala Normală „Eftimie Murgu”.

Primul venit în Timișoara a fost fratele cel mai mare, **Constantin**, profesor de latină la Liceul de Băieți „Diaconovici Loga” și perioade scurte de timp și la alte școli. Astfel, în anul școlar 1920-1921, a predat latina la Liceul de Fete „Carmen Sylva” din Timișoara. Într-un proces-verbal de inspecții, efectuate la acest liceu, se menționează că în data de 5 noiembrie 1920, ora de la 11 la 12, s-a asistat la clasa a V-a, obiectul Latină, la profesorul Constantin Cioflec, când „s-a făcut preparație / traducere din latină în românește sub conducerea domnului profesor. Elevele căutaseră acasă cuvintele din textul de tradus. Progresul lor e satisfăcător” (2). Din această sumară prezentare, ne dăm totuși seama că profesorul de latină era sever, pretinzând elevelor să se pregătească serios prin studiu individual, fără de care nu există progres.

Victor Cioflec a fost jurist în Timișoara, Silvestru a fost profesor, inspector de specialitate la Directoratul pentru învățământ, iar Romulus Cioflec, profesor la Liceul German de Stat din Timișoara.

Frații Cioflec au fost cunoscuți ca profesori cu prestigiu în Timișoara. Astfel, într-un interviu, acad. Mihai Șora, absolvent al Liceului de Băieți „C.D. Loga” din Timișoara, mărturisea: „La

liceu am avut profesori minunați, de mare clasă. Cel care m-a marcat în mod deosebit a fost profesorul meu de latină, greacă și filosofie: Constantin Cioflec. Iar fratele său, Silvestru Cioflec mi-a fost profesor de română în primii ani. Extraordinar profesor și el! Erau enorm de cunoscuți acești frați Cioflec. Constantin Cioflec și-a făcut studiile în Germania și a concurat cu C-tin Rădulescu Motru pentru o catedră de filosofie. A câștigat Motru”. (3)

Soțiile celor patru frați au funcționat toate la Liceul de Fete „Carmen Sylva”, o instituție de prestigiu a învățământului din Banat. Pentru exemplificare, redăm un fragment scris de un inspector din Ministerul Educației Naționale, într-un Proces-verbal redactat în 18 ianuarie 1939: „Deoarece am intrat în mai multe clase, am avut ocazia să constat cu plăcere că elevele sunt pline de viață, atente și disciplinate.

O atmosferă de adevărată camaraderie se simte numai-decât în cancelaria școlii: e un lucru foarte interesant și necesar pentru această școală, adevărat locaș de instrucție și educație în cel mai curat spirit românesc.

Doamna directoare Pop conduce acest așezământ de cultură, mândria Banatului și a tuturor românilor, cu deosebit tact. D-sa are pricepere, hărnicie și un optimism sănătos. A înțeles că, pentru o operă durabilă, hotărârile rațiunii trebuiesc încălzite de un adânc sentiment omenesc.” (4)

Antonia, soția lui Romulus Cioflec, a fost maestră (profesoară) de desen și caligrafie, având ore în completare la Școala de Menaj. Născută la 14 ianuarie 1875, în Basarabia, la Soroca, ea a absolvit Școala de Arte Frumoase din Odessa, în 1903, după care a funcționat la școli din Chișinău. S-a transferat din Chișinău în mai 1926, cu ordinul 97744/1926, de unde a venit cu Ordin de degrevare. În Statul de funcțiuni pentru anul școlar 1931/1932, la rubrica „Stare civilă” este mențiunea „căsătorită și

divorțată” (5). Antonia Cioflec s-a căsătorit cu Romulus Cioflec în Basarabia, la Chișinău, în septembrie 1920. În 1926, ei s-au mutat la Timișoara. Au efectuat împreună două mari călătorii, în Spania, în vara anului 1927, și la Polul Nord, în vara anului 1928. Nu cunoaștem exact anul divorțului, dar în 1931 erau divorțați. Antonina și-a păstrat numele Cioflec, după divorț, desigur cu acordul lui Romulus Cioflec.

În cadrul corpului profesoral, Antonia Cioflec era o profesoară apreciată. Așa se explică faptul că în conferința corpului didactic al Liceului de Fete „Carmen Sylva”, din 20 septembrie 1931, a fost aleasă, prin vot secret, ca delegată pentru colegiul care va vota pe membrii consiliului școalelor secundare din Ministerul Instrucțiunii (6).

Antonina Cioflec, fiind maestră de desen și caligrafie, avea nevoie, în fiecare an, de un certificat necesar cererii de asimilare cu profesorii secundari. Acest lucru era important în special pentru mărirea retribuției. Redăm în continuare o cerere din care aflăm și de când funcționează în învățământul secundar și câte ore avea la „Carmen Sylva”:

„Dommule Director,

Vă rog să binevoiți a-mi elibera, în dublu exemplar, un certificat, prin care să se dovedească că subsemnata maestră de desen și caligrafie, funcționând fără întrerupere în învățământul secundar de la 16 septembrie 1904, am în acest an școlar la Liceul „Carmen Sylva” 15 ore săptămânal.

Acest certificat urmează să-mi servească la cererea de asimilare cu profesorii secundari. Alături două timbre a doi lei.

Primiți, vă rog, asigurarea considerațiunii mele,

Antonina Cioflec

D. Sale

*Domnului Director al Liceului de Fete „Carmen Sylva”,
Timișoara” (7)*

Maria, soția lui Constantin Cioflec, născută la 18 ianuarie 1885, la București, a urmat Școala de menaj a Reuniunii femeilor din Brașov, apoi Școala de menaj din Freiburg, cu Examen de Capacitate luat la București, în 1923. A predat menaj și gospodărie, fiind și subdirector al internatului Liceului de Fete „Carmen Sylva”. În Procesul-verbal de inspecție din 7 martie 1927, se evidențiază munca deosebită a Mariei Cioflec: *„Am vizitat a doua oară internatul Liceului de Fete „Carmen Sylva” de sub conducerea dnei Maria Cioflec.*

Am găsit aceeași bună stare de igienă, ordine și disciplină. Doamna directoare, atât de pătrunsă de rolul său de educatoare, a ținut samă de cele convorbite în inspecția anterioară cu privire la îngrijirile speciale necesare dezvoltării fetelor, s-a conformat celor convenite împreună.

Încântată am rămas de lista de bucate afișată în sufragerie și de excelenta cafea cu lapte ce se servește elevelor la orele cinci după-masă.

Atmosfera de familie ce domnește în această școală m-a impresionat și de astă dată.” (8)

Într-un alt Proces-verbal de inspecție, din mai 1939, se fac referiri la activitatea, apreciată ca foarte bună, de profesoară: *„Clasele I-IV, Gospodărie, cu doamna maestră titulară definitiv Maria Cioflec: **Meniul zilei.** Peste tot curățenie, bună purtare de grijă, eleve sârguitoare.” (9)*

Victoria Cioflec, soția lui Victor Cioflec, născută în 8 martie 1892, în comuna Bucinișu, județul Romanați, a fost profesoară de Științele Fizico-Chimice. Licențiată a Universității București din 1912, își ia Examenul de Capacitate la Cluj în 1921. Toate procesele-verbale consultate evidențiază pregătirea de excepție a ei, rezultatele deosebit de bune obținute la clasă cu

elevele, reușita realizării unui laborator funcționabil. Astfel, în Procesul verbal de inspecții, din data de 18 ianuarie 1939, inspectorul Gheorghe Dumitrescu, din partea Ministerului Educației Naționale, scrie următoarele: „Se observă peste tot ordine și curățenie desăvârșită. Am vizitat laboratorul de Fizico-Chimice, având explicațiile binevoitoare ale dnei Victoria Cioflec, profesoară de Fizico-Chimice. Numai o profesoară distinsă și îndrăgostită de obiectul său, cum este doamna Victoria Cioflec, poate să ajungă la aranjarea unui laborator dotat cu aparate și substanțe, care să permită profesorului să facă experiențe chiar din cele mai noi, astfel ca elevii să înțeleagă problemele de Fizică și Chimie puse în timpurile de astăzi.

Pentru munca pricepută și continuă și pentru tenacitatea cu care a stăruit pentru îmbogățirea laboratorului, merită toată lauda. Cred că doamna directoare va obține să se treacă în bugetul școlii un post de laborant. Altfel, munca dnei profesoare devine istovitoare.” (10)

Într-un alt Proces-verbal, din 15 februarie 1939, se menționează că inspectorul de specialitate a vizitat Liceul de fete „Carmen Sylva” și a asistat „de la 9-10, la ora de Fizică, predată de dna Victoria Cioflec, la clasa a III-a. Elevele au fost ascultate asupra reflecțiunii razelor de lumină. Răspunsurile lor precise și pline de vioiciune dovedesc grija deosebită a dnei profesoare în predarea lecțiilor. Întrebuințând metoda activă, toate elevele au fost părtașe la lecție, cu atenția încordată.” (11)

Faptul că Victoria Cioflec a fost o foarte bună profesoară este dovedit și prin aceea că este invitată să participe la congresele naționale de chimie. Astfel, în 10 mai 1936, profesoara a scris o cerere prin care solicita inspectorului general acordarea unui concediu pe două zile pentru a putea participa la congresul național de chimie de la Constanța:

*„Domnule Inspector General,
Vă rog, să binevoiți, a-mi acorda un concediu medical pe zilele de 22 mai și 23 mai, pentru a putea lua parte la congresul național de Chimie, ce se va ține în acest an la Constanța.*

*Orele vor fi suplinite de drele Teodorescu și Bucurescu.
Cu deosebită stimă, Victoria Cioflec
Prof. de Șt. Fizico-Chimice*

*Domniei Sale
Domnului Inspector General al Serviciului Local de Învățământ”* (12)

Elena Cioflec, soția lui Silvestru Cioflec, era din Basarabia. Probabil s-au cunoscut în perioada 1917-1920, când Silvestru a fost, ca și Romulus, în capitala Basarabiei. Ea a absolvit liceul la Chișinău, după care a urmat Facultatea de Medicină din Iași. La Timișoara, începând cu 1934 până în 1939 (probabil și în continuare) este medic școlar la Liceul de Fete „Carmen Sylva”, unde predă și ore de igienă, la clasa a VII-a. Dintr-o adresă a școlii, din 28 februarie 1934, către medicul-șef din Timișoara, aflăm că medicul Elena Cioflec vizitează elevele la internat, că a făcut fișe sanitare individuale pentru eleve și colective, că școala nu dispune de fonduri pentru ajutorarea elevelor bolnave sărace, că medicul școlar se ocupă de tratamentul elevelor bolnave interne, nu și de cele externe. Tot din această adresă aflăm că medicul este remunerat cu 1289 lei de la liceu și diurnă 2292 lei de la internat, plătite ambele de la Comitetul Școlar. În obligația medicului șef intra să anunțe imediat medicul de circumscripție despre cazurile grave ivite în rândul elevelor. În arhiva liceului au rămas multe adrese de acest tip semnate de medicul Elena Cioflec. De asemenea, elevele nu intrau la nici un examen, fără

avizul medicului. Multe tabele nominale ale elevelor, pe clase, au avizul medicului în vederea participării lor la examene.

La începutul anului 1930, medicul Elena Cioflec avea nevoie de o adeverință privind vechimea în muncă, fapt dovedit de următoarea cerere:

„Domnule Director,

Am onoarea a Vă ruga să binevoiți a-mi elibera un certificat doveditor al faptului că subsemnata am funcționat ca medic al Școlii medii (gimnaziu românesc de fete) de la 1 aprilie 1926 până la 1 septembrie 1929, data fuziunii sale cu liceul „Carmen Sylva”.

Cu distinsă stimă,

17.I.1930

Dr. Elena Cioflec” (13)

În arhiva Liceului de Fete „Carmen Sylva”, din perioada 1925-1939, există numeroase adrese semnate de **Silvestru Cioflec**, inspector la Serviciul Local de Învățământ Timișoara. Cele mai multe se referă la aprobări pentru ca elevele să participe la diferite filme, concerte și spectacole, altele privind încadrarea personalului didactic, altele invită la spectacole aniversare, cum ar fi sărbătorirea reginei Elisabeta, Carmen Sylva. Redăm adresa înregistrată la Școala de Fete „Carmen Sylva” cu numărul 1149 din 6 martie 1935, semnată Silvestru Cioflec:

„Domnișoară Directoare,

Vă transpunem invitarea la aniversarea Dlui profesor Dr. T.G. Masaryk, președintele Republicii Cehoslovace – atât pentru dumneavoastră, cât și pentru un grup de eleve, ce veți binevoi a alege din clasele superioare și cari vor fi – sub conducere – prezenți duminică 10 martie /ora 10/ la intrarea în teatrul

comunal pe la casa de bilete pentru a se evita îmbulzeala cu publicul și pentru a-și ocupa locurile înainte de a fi pătruns publicul în sală.” (14)

Altă adresă a Serviciului Local de Învățământ Timișoara, semnată Silvestru Cioflec, din data de 25 februarie 1935, se referă la eliberarea carnetelor C.F.R. personalului didactic. Aceasta are valoare documentară, având în vedere ca de mult timp, probabil din perioada interbelică, cadrele didactice nu mai au gratuitate pe calea ferată. Pentru obținerea carnetelor C.F.R., trebuia plătită o anumită sumă: 30 lei la clasa I, 25 lei pentru clasa a II-a și 20 lei pentru carnetele de clasa a III-a. Dreptul de a circula cu o anumită clasa era stabilit clar: la clasa I aveau dreptul profesorii titulari definitivi, directori, subdirectorii din administrație, precum și asimilații lor; la clasa a II-a aveau dreptul profesorii suplینitori de catedre vacante bugetare, învățătorii, șefii de serviciu de secție, de birou și subșefii de birou, precum și asimilații acestora, secretarii de școală grad secundar și de la Reviste școlare; celorlalte categorii de salariați de la impiecat în jos și personalului de serviciu li se elibera carnete la clasa a III-a (15).

Din cele de mai sus, rezultă că membrii familiei Cioflec, profesoarele Antonina Cioflec, Maria Cioflec, Victoria Cioflec, medicul școlar Elena Cioflec, profesorul Constantin Cioflec și, tangențial, inspectorul Silvestru Cioflec au avut un rol important la formarea prestigiului învățământului românesc într-o instituție de învățământ de primă mărime a perioadei interbelice, Liceul „Carmen Sylva”. Contribuția lor, în detaliu, poate rămâne în continuare o temă de studiu, alături de cercetarea activității de profesor a scriitorului Romulus Cioflec și a contribuției sale la ridicarea prestigiului învățământului românesc din Timișoara.